

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)

Bolu Abant İzzet Baysal University
Journal of Faculty of Education

2022, 22(3), 984 – 1000. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2022..-998805>

Türkiye Bağlamında Gerçekleştirilen Uzaktan Eğitime Yönelik Ölçme ve Değerlendirme Etkinliklerinin İçerik Analizi*

Content Analysis of the Measurement and Evaluation Activities for Distance Education Carried Out in Turkey

Aykut Durmuş¹ , Yiğit Emrah Turgut²

Geliş Tarihi (Received): 21.09.2021

Kabul Tarihi (Accepted): 04.07.2022

Yayın Tarihi (Published): 30.09.2022

Öz: Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de uzaktan eğitime yönelik ölçme ve değerlendirme etkinlikleri ile ilgili yapılan çalışmalarını inceleyip genel araştırma eğilimlerini ortaya koymaktır. Çalışmada incelenecek makaleleri belirlemek için yüksek etki faktörlü dergileri listeleyen Web of Science, daha fazla makaleye ulaşmak için ise Google Akademik veri tabanlarında tarama yapılmıştır. Ayrıca araştırma kapsamında olan YÖK Tez veri tabanında yayımlanan tezler de çalışmaya dâhil edilmiştir. Belirlenen veri tabanlarında uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme ile ilgili 45 yayın tespit edilip bu yayınlar içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Ulaşılan çalışmalar yayın türü, yayın yılı, araştırma yöntemi, çalışma grubu, örneklem büyüklüğü, veri toplama aracı, incelenen tema ve araştırma konuları açısından incelenmiştir. Toplanan veriler şekil, tablo haline getirilerek frekans ve yüzde istatistikleri ile sunulmuştur. İçerik analizi sonucunda ulaşılan bulgulara göre, çalışmaların en fazla makale türünde ve 2015-2018 yılları arasında yapıldığı, çalışmalarda daha çok nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı, veri toplama aracı olarak daha çok görüşme formunun tercih edildiği tespit edilmiştir. Çalışma grubunun daha çok lisans öğrencilerinden oluştuğu, örneklem büyüklüğünün ise çoğunlukla 31-100 arası seçildiği görülmüştür. İncelenen tema açısından bakıldığında akademik başarıya etki temasının çoğunlukla temel alındığı, araştırma konusunun ise en fazla çevrimiçi sınav üzerine olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda çıkan bulguların uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme üzerine gelecekte yapılacak olan diğer çalışmalara katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, ölçme ve değerlendirme, içerik analizi

&

Abstract: The purpose of this research is to examine the studies conducted on the measurement and evaluation activities for distance education in Turkey and to reveal the general research trends. In order to determine the articles to be examined in the study, Web of Science, which lists high-impact factor journals, was searched in Google Scholar databases to reach more articles. In addition, theses published in YÖK Thesis database, which are within the scope of the research, were also included in the study. 45 publications related to measurement and evaluation in distance education were identified in the determined databases and these publications were analyzed by content analysis method. The studies reached were examined in terms of publication type, publication year, research method, study group, sample size, data collection tool, examined theme and research topics. The collected data were presented in figures, tables and frequency and percentage statistics. According to the findings obtained as a result of the content analysis, it was determined that the studies were mostly in the form of articles and between 2015-2018, quantitative research methods were used more in the studies and the interview form was preferred as the data collection tool. It was observed that the study group consisted mostly of undergraduate students, and the sample size was mostly between 31-100. From the point of view of the studied theme, it was determined that the theme of impact on academic success is mostly based, while the research topic is mostly based on online exams. It is thought that the findings of the research will contribute to other future studies on measurement and evaluation in distance education.

Keywords: Distance education, measurement and evaluation, content analysis

Atıf/Cite as: Atıf/Cite as: Durmuş, A., & Turgut, Y.E. (2022). Türkiye Bağlamında Gerçekleştirilen Uzaktan Eğitime Yönelik Ölçme ve Değerlendirme Etkinliklerinin İçerik Analizi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22(3), 984-1000. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2022..-998805>

İntihal-Plagiarism/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/ijaws>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

¹ Aykut DURMUŞ, Milli Eğitim Bakanlığı, aykutdurmus78@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9305-8700>

² Doç. Dr. Yiğit Emrah TURGUT, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, yigitemrah.turgut@erdogan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-6306-4090>

1. GİRİŞ

Uzaktan eğitim, öğrenci ve öğreticinin farklı mekânlarda bulunduğu öğretimin çeşitli iletişim teknoloji araçları vasıtasıyla yapıldığı bir eğitim faaliyetidir (Schunk, 2008). Uzaktan eğitim pandemi sürecinin etkisiyle birlikte eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Uzaktan eğitim; süreç içerisinde e-öğrenme, çevrimiçi öğrenme, sanal öğrenme vb. gibi alt boyutlara ayrılrsa da, uzaktan eğitim tüm bu isimlendirmeleri içerisine alan daha geniş bir kavramdır. Uzaktan eğitim yöntemlerini geleneksel öğretim yöntemlerinden ayıran en temel özellik, bireylere zamandan ve mekândan bağımsız öğrenme imkanı sağlaması olarak ifade edilmektedir. Uzaktan eğitim ile öğrenciler istedikleri zaman istedikleri yerde senkron veya asenkron olarak bilgiye ulaşma imkânına sahip olmaktadır. Uzaktan eğitim, eğitimden uzak kalmış, eğitimine devam edemeyen veya çeşitli kursları almak isteyen öğrencilerin öğretim sürecine girdi olarak dahil olmalarına fırsat tanımaktadır.

Uzaktan eğitime girdi olarak dahil olan öğrenciler süreç içerisinde birtakım sınırlılıklarla da karşılaşmaktadır. Lee vd. (2011) uzaktan eğitimin sınırlılıklarından biri olan etkileşim problemine çözüm olarak öğrenme yönetim sisteminde çevrimiçi forum tartışmalarının sıklıkla kullanılması gerektiğini ve çeşitli öğretim materyalleri aracılığıyla sunulan içeriğin forumlarda akran etkileşimi ile tartışılmasının, öğrenmenin gerçekleşmesinde büyük etkisinin olduğunu ifade etmektedir. Akran etkileşimi ile birlikte öğrenenler içeriği daha anlamlı bir şekilde öğrenebilmektedir (Hussin vd., 2019). Uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan bir diğer sınırlılık ile ölçme ve değerlendirme sürecidir. Öğrencilerin bilgiyi ne derece anlamlı bir şekilde edindikleri yani hedeflenen amaçlara ne derece ulaşabildiğinin belirlenmesi ölçme ve değerlendirme etkinlikleri ile sağlanmaktadır. Eğitim sisteminde önceden belirlenmiş olan hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını anlamak için sistemdeki öğrencinin başarısını takip etmek gerekmektedir. Uzaktan eğitimde öğrenilen bilgilerin değerlendirilmesi geleneksel eğitim yöntemlerine benzer çevrimiçi ölçme ve değerlendirme araçları ile sağlanmaktadır. Geleneksel eğitimde olduğu gibi uzaktan eğitimde de ölçme ve değerlendirme süreci biçimlendirici ve düzey belirleyici değerlendirme olarak iki grupta incelenmektedir (Balta & Türel, 2013).

Biçimlendirici değerlendirmenin kapsamına bakıldığında, öğrencilerin süreç içinde yaptıkları etkinlikler üzerine öğretmenlerinden aldığı dönütler yer almaktadır (Faber vd., 2017). Uzaktan eğitimde biçimlendirici değerlendirme için çevrimiçi biçimlendirici yöntemlerden yararlanılmaktadır. Çevrimiçi biçimlendirici yöntemlerden biri olan e-portfolyo, öğrencinin günlük hayatta karşılaştığı bir problem karşısında öğrenme sürecinde kazandığı yeterliliklerle birlikte eleştirel düşünme becerisini kullanarak planlı ve programlı bir şekilde çözüm yolları sunduğu, öğreneni günlük hayata hazırlayan bir değerlendirme yöntemidir (Ćukušić vd., 2014). Çevrimiçi biçimlendirici değerlendirme yöntemlerinden bir diğerini ise kısa sınavlar oluşturmaktadır. Geleneksel eğitimde de sık sık tercih edilen kısa sınavlar, öğrenenlerin bir konuyu öğrenmede karşılaştıkları güçlükleri ortaya çıkarmak amaçlı kullanılan etkinliklerdir (Çiğdem & Tan, 2014). Uzaktan eğitimde kısa sınavlar için çoğu zaman web 2.0 araçları kullanılarak ders içinde etkinlikler düzenlenmektedir.

Uzaktan eğitimde biçimlendirici değerlendirmenin yanında düzey belirleyici değerlendirmede kullanılmaktadır. Düzey belirleyici değerlendirme, öğrencilerin sistemin başında belirtilen hedefler doğrultusunda hedefe ne derece ulaştıkları konusunda karar verme sürecini içermektedir (Simonson vd., 2012). Bu değerlendirme de asıl amaç öğrenene not vermek yani bir değer biçmektir. Öğrenene not vermek amacıyla kullanılan başlıca yöntemler şunlardır: çevrimiçi sınavlar, akran değerlendirme, çevrimiçi projeler ve çevrimiçi ödevlerdir (Cabı, 2016). Akademik başarıya katkı yönünden değerlendirildiğinde çevrimiçi ödevlerle yapılan ölçme ve değerlendirmenin daha anlamlı öğrenmeyi sağladığı ifade edilmektedir. (Zan & Zan, 2020). Çevrimiçi sınavlar ise özellikle çoktan seçmeli test şeklinde uygulandığında hızlı ve pratik bir şekilde sonuç üretmesinden dolayı daha fazla tercih edilmektedir (Keskin & Kaya, 2020).

Çevrimiçi sınavlarda öğrencilerden verilerin hızlı bir şekilde toplanması, hızlıca analiz edilip sonuçlandırılması sistem için bir avantaj olsa da öğrenci ve öğreticinin farklı mekânlarda olmasından kaynaklı bu avantaj bir dezavantaja dönüşebilmektedir (Puspitasari, 2010). Çevrimiçi sınavlar, bilgisayar ve internet erişimi gerektirdiğinden farklı mekânlarda olan öğrenciler üzerinde gerekli kontrol ve denetim yapılmazsa kopya çekilmesi kolaylaşmaktadır. Ayrıca farklı mekânlarda olan öğrencilerin bu sınavlara kendileri yerine başka kişileri dahil etmeleri gibi sorunlarla karşılaşmakta mümkündür (Shuey, 2002). Sarı ve Nayır (2020) ölçme ve değerlendirme sürecinde gerekli önlem ve tedbirlerin alınmaması durumunda akademik başarı tespitinin adillikten uzak bir şekilde yapılacağı görüşünü savunmaktadır. Ölçme ve değerlendirme yöntemleri seçilirken öğrencilere öz disiplin ve öz denetim becerilerini kazandırmayı hedefleyen e-portfolyo, çevrimiçi ödev, çevrimiçi proje gibi yöntemler seçilirse akademik başarının daha adil bir şekilde değerlendirileceği savunulmaktadır (Sarı & Nayır, 2020).

Çevrimiçi ölçme ve değerlendirme sürecinin aşamaları geleneksel ölçme ve değerlendirme süreci ile benzerlik göstermektedir. Fakat bazı aşamalar uğraş gerektirirken bazı aşamalar ise büyük kolaylık sağlamaktadır. Örneğin; soru üretim aşaması geleneksel eğitime göre uzaktan eğitimde uğraş gerektirmektedir. Uzaktan eğitim sisteminde cevabı internet üzerinden kolaylıkla bulunabilecek üst düzey düşünmeyi gerektirmeyen sorular sormak geçerli bir ölçmenin yapılmasını zorlaştırmaktadır (Zan & Zan, 2020). Dönüt aşamasına gelindiğinde ise kullanılan öğrenim yönetim sistemlerinin sağladığı imkânlara göre uzaktan eğitimde bu büyük kolaylık bir sağlamaktadır. Geleneksel eğitimin dönüt aşaması ise uzaktan eğitime göre daha uzun süreler gerektirmektedir. Hem geleneksel eğitimde hem uzaktan eğitimde olsun üretim ve dönüt aşamalarında düzey belirleyici, biçimlendirmeye yönelik değerlendirmeleri birlikte kullanmak öğrencilerin çok yönlü olarak değerlendirilmesine fırsat tanırken aynı zamanda öğrencilerin öz disiplin ve öz denetim becerilerini de kazanmasına imkân vermektedir (Sarı, 2020).

Uzaktan eğitim, esas olarak geleneksel eğitime alternatif ya da tamamlayıcı bir model olarak görülmekteyken özellikle pandemi döneminin de etkisiyle uzaktan eğitim oldukça yaygınlaşmış ve eğitim sistemine entegre edilmesi gereken mecburi bir hal almıştır. Pandemi sürecinde derslerin uzaktan eğitim şeklinde yürütülmesiyle birlikte eğitim sürecinin bir parçası olan ölçme ve değerlendirme bileşeninin nasıl uygulanacağı bir merak konusu olmuştur. Pandemi sürecinden önce de uzaktan eğitim sistemi iletişim kısıtlılığı, sosyalleşme eksikliği, uygulamaya dönük derslerde etkisizlik vb. gibi sınırlılıklara sahipti fakat pandemi süreciyle birlikte sınırlılıklar daha açığa çıkmıştır. Bu sınırlılıkların başında ölçme ve değerlendirme uygulamaları gelmektedir (Puspitasari, 2010). Uzaktan eğitim sisteminde akademik başarıyı ölçmede güvenli bir sonuca ulaşmak için etkinliklerin, öğrenciler tarafından bizzat yerine getirilebilir olması, hedeflenen öğrenme çıktısına uygun bir şekilde seçilmesi, güvenilirlik ve geçerliliğinin sağlanmış bir şekilde olmasına dikkat etmek gerekmektedir (Morgan & O'Reilly, 1999). Bütün bu gelişmeler doğrultusunda, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirmenin akademik bir ilgi alanına dönüşmesini sağlamıştır. Bu anlamda alanın gelişmesi kuram ve uygulamayı bir araya getiren araştırmalar ile desteklenmesi gerekmektedir (Doğan vd., 2020). Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirmeyle ilgili yapılan makale ve tezler bu desteğin önemli parçalarındandır. Hem alanın gelişmesine katkı sağlamak hem de şu an nerede olduğumuzu belirleyebilmek ve geleceğe dair nasıl bir eğilim göstereceği hakkında fikir sahibi olabilmek adına bu çalışmaların analizlerinin yapılmasında fayda vardır. Geçmişten günümüze uzaktan eğitim ve ölçme-değerlendirme konu alanlarıyla ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme konu alanında yapılmış çalışmalarla ilgili bir içerik analizi çalışmasına ise literatürde henüz rastlanmamıştır. Bu doğrultuda uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin üzerine yapılan çalışmaların araştırma konusu, teması, yöntemleri açısından eksikliklerinin ortaya çıkarılması adına içerik analizine başvurulmuştur. Böylelikle uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme kapsamında araştırma yapmak isteyen araştırmacıların konu üzerine benzer çalışmalar üretmeleri yerine konunun eksik yönlerinin giderilmesine dair çaba göstermelerini sağlayacaktır. Ayrıca çalışmanın daha önceden yapılmış çalışmaları bütüncül bir bakış açısıyla ortaya koyabileceği ve bundan sonra yapılacak olan çalışmalar adına bir ihtiyaç analizi basamağı oluşturacağı beklenmektedir.

1.1. Araştırmanın amacı

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme etkinlikleri ile ilgili yapılan çalışmalarını inceleyip genel araştırma eğilimlerini ortaya koymaktır. Yapılan içerik analizi çalışmasının bundan sonraki araştırmalarda odaklanılması beklenen hususların belirlenmesinde yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Türkiye’de uygulanan uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme etkinlikleri konusunda yapılmış çalışmalarla ilgili literatür taraması yaptıktan sonra cevabı aranan sorular şunlardır:

Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme etkinlikleri ile ilgili yapılan çalışmaların;

- 1- Yayın türüne göre dağılımı nasıldır?
- 2- Yayın yılına göre dağılımı nasıldır?
- 3- Araştırma yöntemine göre dağılımı nasıldır?
- 4- Çalışma grubuna göre dağılımı nasıldır?
- 5- Örneklem büyüklüğüne göre dağılımı nasıldır?
- 6- Veri toplama aracına göre dağılımı nasıldır?
- 7- İncelenen temaya göre dağılımı nasıldır?
- 8- Araştırma konularına göre dağılımı nasıldır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Bu çalışmada, Türkiye’de uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme etkinlikleri ile ilgili yapılmış olan çalışmaların incelenmesi amaçlanmıştır. Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme üzerine yapılmış çalışmalar içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. İçerik analizi, önceden belirlenmiş sınıflamaya dayalı bir metinde bulunan sözcüklerin küçük kategorilere bölünerek özetlendiği yinelenebilir bir yöntem olarak ifade edilmektedir (Büyüköztürk vd., 2016). Araştırma amacı doğrultusunda verilerin sınıflandırılması, verilerin birbiriyle kıyaslanması ve kavramsal sonuçlara ulaşılmasında sağladığı avantajdan dolayı içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir.

2.2. Araştırmanın çalışma grubu

Araştırmada Türkiye bağlamında uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme ile ilgili çalışmada incelenecek makaleleri belirlemek için yüksek etki faktörlü dergileri listeleyen Web of Science, daha fazla makaleye ulaşmak için ise Google Akademik veri tabanlarında tarama yapılmıştır. Ayrıca araştırma kapsamında olan YÖK Tez veri tabanında yayımlanan tezler de çalışmaya dâhil edilmiştir. Çalışmanın kapsamı doğrultusunda;

- 1- Google Akademik veri tabanında; “çevrimiçi akran değerlendirme” OR “e-portfolyo” OR “çevrimiçi sınav” OR “çevrimiçi ödev” OR “çevrimiçi değerlendirme” OR “e-değerlendirme” anahtar kelimeleri kullanılarak 943 çalışmaya,
- 2- Web of Science veri tabanında “Ülke: Türkiye” filtresiyle; “Peer assessment” OR “E-portfolyo” OR “Online exam” OR “Online assignments” OR “Online Assessment” OR “E-Assessment” anahtar kelimeleri kullanılarak 481 çalışmaya,
- 3- Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi veri tabanında aranacak alan “tümü” seçilerek “akran değerlendirme” OR “e-portfolyo” OR “çevrimiçi sınav” OR “çevrimiçi ödev” OR “çevrimiçi değerlendirme” OR “e-değerlendirme” anahtar kelimeleri kullanılarak 160 çalışmaya ulaşılmıştır.

2.3. Araştırma grubu seçimi

Araştırmanın kapsamı doğrultusunda yapılan hiçbir çalışmayı gözden kaçırmamak için literatür taraması esnasında “and” ifadesi yerine kelimeler arasında “or” ifadesi tercih edilmiştir. Bu işlem sonucunda geniş

kapsamlı olarak 1584 araştırmaya erişim sağlanmıştır. Ulaşılan çalışmaların araştırmaya dahil edilmesi birtakım ölçütler çerçevesinde olmuştur. Amaçlı örneklem yöntemiyle aşağıda belirtilen ölçütler doğrultusunda uygun olduğu tespit edilen 45 araştırma seçilmiştir. Araştırmaların tespitinde dikkat edilen hususlar şunlardır:

- 1- Çalışmanın Türkiye’de yapılmış olması,
- 2- Açık erişime sahip olması
- 3- Tez’den türetilmiş makalelerin kapsam dışı tutulması,
- 4- Uzaktan eğitim bağlamında gerçekleştirilen ölçme ve değerlendirme etkinliklerini içeriyor olması.

2.4. Veri toplama aracı

Araştırma verilerinin toplanmasında Sözbilir vd. (2012) tarafından geliştirilen ardından Kılıç Çakmak vd. (2013)’in üzerinde birtakım değişiklikler yapıp geliştirdiği yayın sınıflama formundan yararlanılmıştır. Bu formdaki kategoriler araştırmanın amacı doğrultusunda revize edilerek kullanılmıştır. Form toplam 8 kategoriden oluşmaktadır. Form aracılığıyla incelenecek olan çalışmaların yayın türü, yayın yılı, araştırma yöntemi, çalışma grubu, örneklem büyüklüğü, veri toplama araçları, incelenen tema ve araştırma konularıyla ilgili bilgiler toplanmıştır. İncelemeye alınan çalışmaların belirlenen bilgileri bu forma yazılmıştır.

2.5. Veri analizi

Verilerin analizde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Alanyazın taraması sonucunda erişilen ve araştırma kapsamına alınması uygun bulunan toplam 45 çalışma, araştırma problemlerine yanıt arama amacına uygun olarak belirlenen tarama ve seçim ölçütleri dikkate alınarak analiz edilmiştir. Araştırmada tez ve makaleler detaylı bir şekilde incelenip sekiz kategori altında analiz edildikten sonra veriler şekil ve tablo haline getirilmiştir. Her bir araştırma sorusuna karşılık toplanan verilerin frekansları ve frekansa bağlı olarak yüzdeleri hesaplanmıştır. Elde edilen veriler ışığında bulgular yorumlanmıştır.

2.6. Geçerlilik ve güvenilirlik

Nitel araştırmalarda araştırma sürecinin detaylı ve doğru bir şekilde sunulması güvenilirliği, araştırma süreci ile ilgili ulaşılan sonuçların olduğu gibi yorum katılmadan net bir biçimde sunulması ise geçerliliği sağlamaya yöneliktir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Nicel çalışmalarda kullanılan güvenilirlik ve geçerlilik kavramları yerine nitel çalışmalarda inandırıcılık, onaylanabilirlik, aktarılabilirlik ve güvenilebilirlik gibi ifadeler kullanılmaktadır (Guba, 1981; Lincoln & Guba, 1986).

İnandırıcılığı sağlamak için derinlemesine veri toplama ve uzman görüşü doğrultusunda inceleme yapma şeklinde iki farklı strateji bulunmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu araştırmada inandırıcılığı sağlamak için detaylı bir literatür taraması yapılmıştır. Veri toplama aracının oluşturulmasında farklı araştırmacıların yapmış olduğu yayın sınıflandırma formları incelenmiş, araştırmanın amacına uygun olduğu düşünülen araştırma sorularında cevap aradığımız 8 kategori doğrultusunda bir yayın sınıflandırma formu oluşturulmuştur. Verilerin analiz sürecinde tespit edilen çalışmalar, araştırma problemleri doğrultusunda ayrıntılı bir biçimde taranarak iki araştırmacı tarafından detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Aktarılabilirlik, araştırma kapsamındaki konunun, örneklem grubunun, veri toplama süreci ve analizi kısmının detaylı bir şekilde belirtilmesidir (Ersoy, 2016). Bu araştırmada aktarılabilirliğin sağlanabilmesi için araştırma konusu kapsamında yapılan literatür taraması sonucunda elde edilen veriler Microsoft Office Excel programında oluşturulan yayın sınıflandırma formu tablosuna girilerek kontrolü sürekli sağlanmıştır. Verilerin sunumunda frekans ve yüzde istatistikleri kullanılmıştır. Elde edilen veriler tablo ve grafik şeklinde ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur.

Güvenilebilirlik, araştırmanın farklı araştırmacılar tarafından benzer sınırlılıklar altında araştırıldığında benzer sonuçlar vermesi olarak ifade edilmektedir (Holloway & Wheeler, 1996). Bu araştırmada

güvenilebilirliği sağlamak için araştırmanın kapsamı ve araştırma kapsamında elde edilen verilere nerelerden ulaşıldığına dair bilgiler detaylı bir şekilde verilmiştir.

Onaylanabilirlik, analiz edilen verilerin eksiksiz ve nesnel bir biçimde ortaya koyulmasıdır (Houser, 2015). Bu çalışmada doğrulanabilirliğin sağlanması için elde edilen veriler iki araştırmacı tarafından yayın sınıflandırma formunda belirlenen kategorilere her bir araştırmacının verileri ayrı ayrı kayıt altına alınmasıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın onaylanabilirliğini sağlamak için makale ve tezler iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı incelendikten sonrasında bir araya gelerek eksiklikler düzeltilmiştir. Ayrıca iç güvenilirliğin sağlanması amacıyla, analizler arası tutarlılık $(\text{Anlaşma/anlaşma} + \text{anlaşmama}) \times 100$ formülü ile iki kodlayıcı arasındaki uyuma katsayısı .76 olarak hesaplanmıştır. Veriler betimsel istatistikler (frekans ve yüzde) kullanılarak çözümlenmiştir.

2.7. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Çalışma doküman inceleme çalışması olduğu için Etik Kurul İzni alınmasını gerektiren çalışmalar grubunda yer almamaktadır. Bu nedenle Etik Kurul İzni beyan edilmemiştir.

3. BULGULAR

3.1. Yayın türüne göre araştırmaların dağılımları

Araştırmada incelenen çalışmaların yayın türüne göre dağılımları Şekil 1’de verilmiştir.

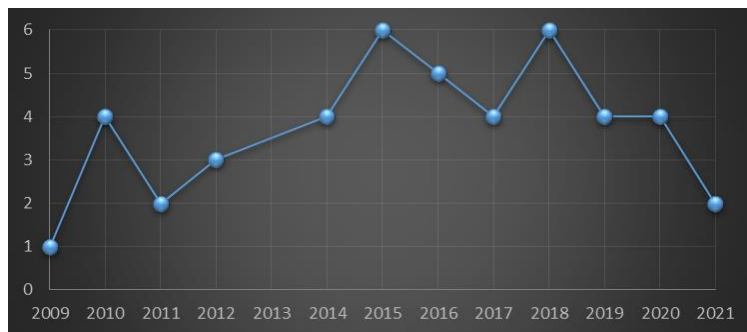

Şekil 1. Yayın türlerine göre araştırmaların dağılımı

Şekil 1 incelendiğinde uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme üzerine 32 makale ve 13 tez çalışması yapıldığı tespit edilmiştir.

3.2. Yayın yılına göre araştırmaların dağılımları

Yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı Şekil 2’de verilmiştir.

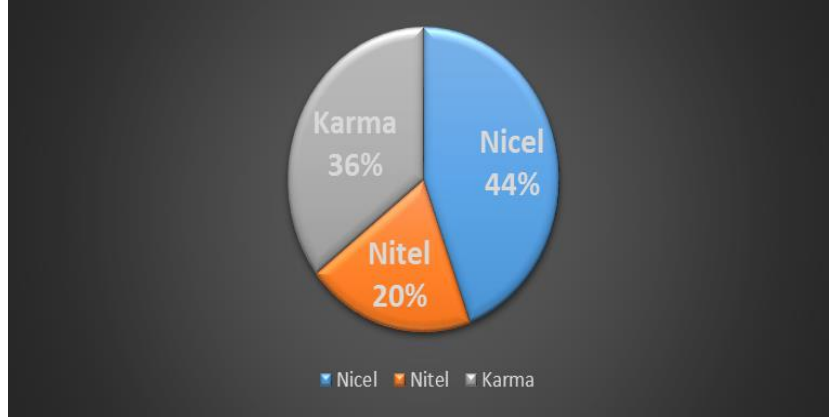

Şekil 2. Yayın yıllarına göre araştırmaların dağılımı

Araştırmalar yayın yıllarına göre Şekil 2’de incelendiğinde göreceli bir artış eğilimi tespit edilmiştir. Bu durum özellikle 2011-2015 yılları arasında önemli artış göstermiştir. En az araştırmacının 1 çalışmayla 2009 yılında, en çok araştırmacının ise 6 çalışmayla 2015 ve 2018 yılında yapıldığı görülmüştür.

3.3. Araştırma yöntemine göre araştırmaların dağılımları

İncelenen araştırmalarda kullanılan araştırma yöntemleri Şekil 3’te verilmiştir.

Şekil 3. Araştırma yöntemine göre araştırmaların dağılımı

Şekil 3 incelendiğinde araştırmalarda daha çok nicel yöntemlerden (%44) yararlanıldığı görülmüştür. Nicel yöntemlerden sonra nicel araştırmalara yakın oranda olan karma yöntemler (%36) kullanılmıştır. Araştırmalarda diğer yöntemlere nazaran nitel yöntemlerden (%20) ise daha az yararlanıldığı görülmüştür.

3.4. Çalışma gruplarına göre araştırmaların dağılımları

Araştırmalarda yer alan çalışma gruplarının dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Çalışma Grubuna Göre Araştırmaların Dağılımı

	Frekans(f)	Yüzde(%)
Lisans öğrencileri	21	44,7
Ön lisans öğrencileri	11	23,4
İlköğretim(1-8) öğrencileri	5	10,6
Lisansüstü öğrencileri	4	8,5
Öğretmen	3	6,4
Öğretim üyesi	2	4,3
Ortaöğretim(8-12) öğrencileri	1	2,1

Tablo 1 incelendiğinde çalışmalarda en fazla lisans öğrencileri (f=21) çalışma grubu olarak seçilmiştir. Araştırmacıların çalışmalarında en az tercih ettikleri çalışma grubu ise ortaöğretim öğrencileri (f=1) olmuştur.

3.5. Örneklem büyüklüğüne göre araştırmaların dağılımı

Kullanılan örneklem büyüklüğüne göre araştırmaların dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Örneklem Büyüklüğüne Göre Araştırmaların Dağılımı

	Frekans(f)	Yüzde(%)
Lisans Öğrencileri	21	44,7
Ön Lisans Öğrencileri	11	23,4

Tablo 2. Devamı

Örneklem Büyüklüğüne Göre Araştırmaların Dağılımı

	Frekans(f)	Yüzde(%)
İlköğretim(1-8) Öğrencileri	5	10,6
Lisansüstü Öğrencileri	4	8,5
Öğretmen	3	6,4
Öğretim Üyesi	2	4,3
Ortaöğretim(8-12) Öğrencileri	1	2,1

Tablo 2 incelendiğinde araştırmalarda en çok kullanılan örneklem büyüklüğü 31-100 aralığında (f=21) olmuştur. Bunun aksine en az rastlanan örneklem büyüklüğü ise 3 çalışma ile 1-10 aralığında olmuştur.

3.6. Veri toplama aracına göre araştırmaların dağılımları

Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

Veri Toplama Aracına Göre Araştırmaların Dağılımı

	Frekans(f)	Yüzde(%)
Görüşme Formu	18	25,4
Anket	16	22,5
Başarı Testi	14	19,7
Ölçek	10	14,1
Sistem Kayıtları(Loglar)	6	8,5
Doküman	4	5,6
Odak Grup Görüşme	2	2,8
Alternatif Ölçme Araçları(Rubrik)	1	1,4

Tablo 3'te görüldüğü üzere çalışmalarda en fazla görüşme formlarının (f=18) veri toplama aracı olarak tercih edildiği ortaya çıkmıştır. Görüşme formlarını anket (f=16) ve başarı testleri (f=14) takip ederken araştırmacıların en az tercih ettiği veri toplama aracı ise alternatif ölçme araçları (f=1) olmuştur.

3.7. Araştırmalarda incelenen temaya göre dağılımlar

Araştırmalarda incelenen temaların dağılımı Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4.

İncelenen Temaya Göre Araştırmaların Dağılımı

	Frekans(f)	Yüzde(%)
Akademik Başarı	13	26
Öğrenci Görüş	11	22
Algı	6	12
Tutum	6	12
Kullanılabilirlik	5	10
Beceri	3	6
Öğrenci Katılımı	3	6
Öğretmen Görüş	3	6

Tablo 4 değerlendirildiğinde araştırmaların ağırlıklı olarak akademik başarı (f=13) teması altında toplandığı görülmüştür. Araştırmalarda en az işlenen temaların ise 3'er çalışma ile öğretmen görüş, beceri ve öğrenci katılımı üzerine olmuştur.

3.8. Araştırma konularına göre araştırmaların dağılımları

Araştırma konularına göre dağılımlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5.

Araştırma Konusuna Göre Araştırmaların Dağılımı

	Frekans(f)	Yüzde(%)
Çevrimiçi Sınav	12	26,7
Çevrimiçi Ödev	9	20
Çevrimiçi Proje	9	20
Akran Değerlendirme	7	15,6
Çevrimiçi Ölçme-Değerlendirme Süreci(Güvenirlilik, Etkileşim)	5	11,1
Diğer Çevrimiçi Ölçme-Değerlendirme Araçları(Rubrik, öz değerlendirme vb.)	3	6,7

Tablo 5 incelendiğinde uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme araştırmalarının çoğunluğu 12 çalışma ile çevrimiçi sınav konu başlığı üzerine olmuştur. Konu alanı olarak en az karşılaşılan araştırmanın ise 3 çalışma ile diğer çevrimiçi ölçme-değerlendirme araçları kapsamında olduğu görülmüştür.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırma, Türkiye’de uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme konu başlığını temele alan araştırmaları yayın türüne, yayın yılına, araştırma yöntemine, çalışma grubuna, örneklem büyüklüğüne, veri toplama aracına, incelenen temaya ve araştırma konularına göre sınıflandırarak araştırmaların genel eğilimlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma kapsamında YÖK Tez, Google Scholar, Web of Science veri tabanlarında yapılan taramalar sonucunda ulaşılan 45 bilimsel araştırmanın içerik analizi yapılmış ve elde edilen bulgular araştırma problemleri doğrultusunda sunulmuştur.

Uzaktan eğitimin yaygınlaşmasıyla birlikte bu eğitim sistemindeki verimlilik ve kalitenin belirlenebilmesi için ölçme ve değerlendirme sürecinin detaylı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir (Cabı, 2016). Bu kapsamda araştırmacılar tarafından birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmalar yayın türüne göre incelendiğinde tezlere nazaran daha çok makale türünde yayınların gerçekleştirildiği görülmektedir. Tez türü çalışmalar yalnızca lisansüstü öğrenciler tarafından yapılabildiğinden, makale türü çalışmalara göre sayıca daha az çıktığı düşünülmektedir.

Haziran 2021 tarihine kadar ulaşılan araştırmaların yayın yılına göre dağılımı incelendiğinde 2018 yılına kadar giderek artan bir eğilimin olduğu görülmüştür. 2018 yılından sonra yaşanan düşüşü uzaktan eğitimin popülerliğinin belli bir doygunluğa ulaşmasının bir sonucu olarak düşünebiliriz. Özellikle 2021 yılında yaşanan pandemi döneminde ulaşılan çalışma sayısının azlığını ise yapılan araştırmanın sonuçlandırma tarihine bağlayabiliriz. Doğan vd. (2020) de son on yılda uzaktan eğitim sürecinde kullanılan ölçme ve değerlendirme etkinliklerine yönelik ilginin giderek arttığını belirtmiştir. Bunun etkisini 2021 yılının kalan bölümünde ve özellikle 2022 yılında yapılan çalışmalarla görüleceği düşünülmektedir.

Araştırmalar yöntemlerine göre incelendiğinde en fazla nicel yöntemlerin kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Konu alanı olarak derinlemesine analiz gerektiren ölçme ve değerlendirme çalışmalarında en az nitel çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Yine nitel analizlerin kullanıldığı karma yöntemlere de nicel yöntemlere göre daha az rastlanmıştır. Nicel yöntemlerin daha fazla kişiye ulaşma, genellenebilir sonuçlara erişim, karşılaştırma yapma imkanı vermesi gibi özellikleri nedeniyle araştırmacılar tarafından daha fazla tercih edilmektedir (Baltacı, 2018). Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme üzerine yapılan çalışmalarda sorunların daha iyi anlaşılması ve bu doğrultuda daha etkili çözümler üretilmesi için derinlemesine çalışmalar gerektiren nitel araştırmalara daha çok ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmalardaki veri toplama araçlarına bakıldığında, nicel yöntemlerin daha fazla tercih edilmesine rağmen en fazla görüşme formunun kullanıldığı görülmüştür. Bu sonucun ortaya çıkmasında karma yöntemle yapılan çalışmaların etkisi olabilir. Karma yöntemler hem nicel hem nitel veri toplama araçlarının kullanılmasına imkân vermektedir(Creswell, 2003). Araştırmaya katılan bireylerden detaylı bilgiler

edinmeyi sağlayan görüşme formları nitel araştırma yöntemlerinde sıklıkla kullanılmaktadır. Görüşme formlarını nicel yöntemlerde kullanılan anket ve başarı testleri izlemektedir. Katılımcıların uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirmeye ilişkin görüşlerini almak için yapılan çalışmalarda sıklıkla anketlerin tercih edildiği tespit edilmiştir. Başarı testleri ise uzaktan eğitim sürecindeki ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin birbiriyle karşılaştırıldığı çalışmalarda tercih edilmektedir. Görüş ve tutum belirlemede özellikle ölçekler kullanılırken bu çalışmada anketlerin daha çok tercih edilmesindeki sebebin ölçek geliştirme aşamalarının anket geliştirmeye göre daha zor olmasıyla açıklanabilir.

Araştırmacıların örneklem grubu tercihleri incelendiğinde en fazla lisans öğrencileri ile çalışmalar yürüttükleri görülmüştür. Uzaktan eğitimin yükseköğretim düzeyinde daha fazla kullanılmasının bir sonucu olarak uzaktan eğitimle ilgili çalışmalarda sıklıkla lisans öğrencileri tercih edilmektedir (Horzum vd., 2013). Lisans öğrencilerini yükseköğretimin bir diğer parçası olan ön lisans öğrencileri takip etmiştir. Bu durum uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme için gerekli alt yapının diğer eğitim kademelerine kıyasla yükseköğretimde daha yeterli olmasıyla açıklanabilir (Gögebakan vd.,2016). Pandemi döneminin de etkisiyle ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademeleri zorunlu olarak uzaktan eğitime geçmiştir. Bu eğitimin niteliği hakkında bilgi sahibi olmak için öğrenci çıktılarını incelemek gerekmektedir. Hedeflere ne derece ulaşıldığı konusunda öğrencilerden alınan dönütler, sistem hakkında önemli bilgiler sunacaktır. Eğitim araştırmalarında araştırmacılar genellikle üniversite öğrencilerini örneklem grubu olarak tercih etmekte, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde eğitim alan öğrenciler çoğunlukla ihmal edilmektedir (Arık & Türkmen, 2009). Pandemi döneminde uzaktan eğitim deneyimi yaşayan ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki öğrencilere yönelik ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin ele alındığı araştırmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Araştırmalarda en fazla tercih edilen örneklem büyüklüğü 31-100 olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmacıların 31-100 örneklem aralığını tercih etmesinde veri toplama aracı olarak en fazla görüşme formunun kullanılmasıyla ilişkilendirebiliriz. Görüşme formlarında az örneklemle çalışılır. O nedenle örneklem sayıları azdır. Ayrıca veri toplamada süre kısıtlılığı ve verilere daha kolay bir şekilde erişmek istemesinden de kaynaklanabilir. Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme sürecine ilişkin görüşmelerin yapıldığı nitel çalışmalar az sayıda katılımcı ile gerçekleştirilmektedir. Ayrıca araştırmalarda tercih edilen örneklem büyüklüğünün az olması, kısa zamanda daha çok veri toplanması bakımından avantaj sağladığı bilinmektedir (Uzunboylu & Aşıksoy, 2014). Alana ilişkin tutum ve akademik başarı gibi konularda ise nicel yöntemler kullanıldığından daha büyük örneklem tercih edilmiştir.

Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme etkinliklerinde akademik başarı, araştırmalarda en çok ele alınan tema olmuştur. Uzaktan eğitimde akademik başarıyı sağlama konusunda ve uzaktan eğitimin en önemli sınırlılığı olarak görülen akademik başarıyı belirleme konusunda güvenilirlik sorunu yaşanmaktadır. Bu zorlukların üstesinden gelmek için birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda ölçüm sonuçlarının geçerliliğinin ve güvenilirliğinin nasıl sağlanacağına, kopya çekmenin nasıl önleneceğine ve test güvenliğinin nasıl sağlanacağına odaklanılmıştır (Gül & Doğan, 2011; Saban vd., 2010). Geçerli ve güvenilir bir ölçme değerlendirme için öncelikle öğrencilere uygulanacak olan değerlendirmenin amacı, nasıl ve ne zaman yapılacağı, hangi araç ve gerecin kullanılacağı gibi planlamaların öğrencilerle önceden paylaşılması, akademik başarıyı sağlamada önemlidir (Carless, 2007). Geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmış çevrimiçi sınav materyallerinin, öğrencilerin akademik başarısını ölçme konusunda daha anlamlı sonuçlar verdiği ve akademik başarıyı artırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Yağcı, 2012).

Eğitim ve öğretim sürecinde kullanılan ölçme ve değerlendirme etkinliklerine yönelik öğrencilerden alınan görüşler ise araştırmalarda odaklanılan bir diğer tema olmuştur. Öğrencilerin görüşlerine bakıldığında, çoğunlukla değerlendirme araçlarına ve değerlendirme süreçlerine ilişkin olduğu görülmektedir. Değerlendirme araçlarından beklentileri, tercih sebepleri, nasıl değerlendirildikleri, güvenilirlik konuları vb. yer almaktadır (Hillier, 2014; King vd., 2009; Gögebakan vd., 2016; Sarı & Nayır, 2020). Öğrencilerin

özellikle güvenilirlik endişelerinden kurtulmalarını sağlamak için çevrimiçi değerlendirmede kopya çekme, intihal, başkasının yerine sınava girme gibi sınırlılıklarının ortadan kaldırılması gerekmektedir. Çevrimiçi sınav ortamlarında sınav içeriği üzerinde kopyala ve yapıştır işlemlerini engellemek, güvenilir ağ katmanları kullanarak üçüncü kişilerin sisteme müdahil olmasını önlemek, öğrenenlerin kimliğini tespit etmek için kamera gibi araçları kullanmak, ip adreslerini izlemek, web tarayıcı sayfaları arasında gezinmeyi önlemek, rastgele soru sistemi gibi tedbirler alınabilir. Bunların yanında öğrenciler etkili değerlendirme için kendilerine verilen geri bildirimlerin önemini vurgulamaktadır (Altan & Seferoğlu, 2009). Verilen geri bildirimler, öğrencilerin ödevlerindeki intihal oranlarının düşmesine ve intihal yapmayan öğrenci sayısında artışı sağlamakta, bu da geri bildirim öğrencinin intihalden kaçma davranışı üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir (Akçapınar, 2015).

Araştırmanın bulgularına bakıldığında, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme bağlamında en çok çalışmanın, çevrimiçi sınavlar üzerine olduğu görülmektedir. Yüz yüze eğitim ortamlarında kullanılan ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin çevrimiçi ortamlarda da öğrenci başarı ve performansının değerlendirilmesinde kullanıldığı görülmektedir. Yüz yüze eğitim ortamlarında kullanılan ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin aynılarının uzaktan eğitim ortamlarında da kullanılması, uzaktan eğitim sürecinde kalite ve memnuniyet sorunlarına yol açmaktadır (Benson & Brack, 2010). Örneğin yüz yüze eğitim ortamlarındaki sınavlarda üst düzey düşünmeyi gerektirmeyen sorular rahatlıkla sorulabilirken, uzaktan eğitim ortamında bu tip sorular sorulduğunda öğrenciler cevaplara internet üzerinden kolay bir şekilde ulaşabilmektedir. Uzaktan eğitimde çevrimiçi sınavlar uygulanırken çoktan seçmeli test sorularının tercih edilmemesi ve çevrimiçi sınavların açık kitap sınav şekline uygun bir şekilde tasarlanması sağlanabilir. Özellikle açık kitap sınavları öğrencilerde bilgi ezberi yerine probleme dayalı üst düzey öğrenme becerilerinin değerlendirileceği ortamı sunmaktadır (Balta & Türel, 2013). Öğrenciler açık kitap sınavlarında, sahip oldukları kaynaklar aracılığıyla rahatlıkla ulaşabileceği bilgiyi sadece ezberlemek yerine kullanarak ve düzenleyerek çevrimiçi sınav sorularını çözmeye çalışmaktadır. Öğrencilerin yorumlamasına uygun bir şekilde hazırlanmış sorular ile özerkliğin desteklenmesi, sınırları kesin olarak belirlenmiş formatlardan uzaklaşma, eleştirel düşünce ve eleştirel bakışın gelişmesi amaçlanmaktadır. Açık kitap şekline uygun çevrimiçi sınav hazırlarken oluşturulacak yönerge ile yapı geçerliliği sağlanmaktadır (Palloff & Pratt, 2009). Yönerge sayesinde öğrenciler soruları yanıtlarken, yorumlarda aranan temel konu başlıkları belirlenerek, amaca hizmet etmeyen yorumlardan kaçınmaları istenmektedir. Ayrıca yine yönergede temel konu başlıklarına verilecek puanlama usulü öğrencilerle paylaşarak çevrimiçi sınavın güvenilirliği sağlanacaktır.

Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirmede çevrimiçi sınavlardan sonra en çok araştırılan konu başlığı çevrimiçi ödevler olmuştur. Öğreticiler, uzaktan eğitim sürecinde öğrencileri değerlendirmek için sıklıkla çevrimiçi ödevlere başvurmaktalardır (Balta & Türel, 2013). Biçimlendirici değerlendirmenin önemli bir parçası olan ödevler, öğrenciler ile öğretmenler arasında çevrimiçi ortam sayesinde daha hızlı geri dönütün sağlandığı çevrimiçi bir ölçme ve değerlendirme aracına dönüşmüştür. Ödevler, öğrencilerin öğrenmesine ve dersi daha iyi anlamasına destek sağlamaktadır (Naomi, 2015). Öğrenciler ödevlerinde intihale başvurmadıklarında öğrenme çıktıları daha anlamlı olarak değerlendirilebilecektir (Akçapınar & Kokoç, 2020). Öğretici görüşlerine göre öğrencilerin intihale başvurmalarını engellemek için birtakım önlemler almak gerekmektedir. Uzaktan eğitimde öğrencilere verilen ödevlerin özgün bir şekilde bireysel olarak yapılmasını sağlamak için, öğrenciden ödevi tek bir seferde almak yerine parça parça göndermesi istenerek intihalin önüne geçilebilir (Palloff & Pratt, 2009). Öğrencinin ödevdeki yazış şekli daha önceden anlaşılacağından yapılan intihal daha önceden tespit edilebilecektir. Çevrimiçi ödevlere benzeyen daha uzun süreli çalışmaları içeren çevrimiçi projeler de araştırmalara dâhil olan bir diğer konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çevrimiçi projeler ile öğrencilerden çalışmalarını sürekli hale getirip deneyimlerini biriktirmeleri beklenmektedir.

Uzaktan eğitimin ölçme ve değerlendirme sürecine bakıldığında teknolojideki değişimlerle gelişmekte olan bir yapı görülmekle birlikte gelişimini ortaya çıkarmak için birçok araştırmanın yapıldığı görülmüştür. Özellikle Türkiye’de bu gelişimin nerede olduğunu görmek ve daha iyi anlamak adına

bilimsel çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu bağlamda bu çalışma, Türkiye'deki uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme üzerine yapılmış olan tez ve makalelerin özellikle konu, tema gibi özelliklerini ortaya koyarak eğilimin ne yönde olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Ayrıca çalışmadan elde edilen bulguların, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme etkinliklerini uygulayacak olan öğreticilere rehberlik edeceği ve bu alanlarda yapılacak çalışmalara yön vereceği düşünülmektedir. Ancak yapılan çalışmanın Haziran 2021 tarihine kadar Türkiye bağlamında Web of Science, Google Akademik'te yayımlanan makaleler ve YÖK Tez'de yayımlanan tezlerle sınırlı olduğu unutulmamalıdır. Yapılacak yeni araştırmalarda farklı veri tabanları çalışmaya dâhil edilerek farklı araştırmalara ulaşmak, yeni bakış açıları elde etmekte faydalı olacaktır. Ayrıca diğer ülkelerde yapılan uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme çalışmaları ile Türkiye bağlamında yapılmış olan bu çalışmayla karşılaştırmalı olarak incelenebileceği, bulgularının da karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi önerilebilir. Bu sayede meta sentezler gerçekleştirilebilir, bulgular daha bütünsel bir biçimde yorumlanabilir.

Kaynakça/Reference

- Akçapınar, G., & Kokoç, M. (2020). Analyzing the relationship between student's assignment submission behaviors and course achievement through process mining analysis. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 11(2), 386-401. <https://doi.org/10.16949/turkbilmat.711683>
- Akçapınar, G. (2015). How automated feedback through text mining changes plagiaristic behavior in online assignments. *Computers & Education*, 87, 123-130.
- Altan, T., & Seferoğlu, S. S. (2009, Ekim 7-9). Uzaktan eğitimde değerlendirme süreci: Öğrenci görüşlerinin sistemin gelişimine katkıları[Sözlü bildiri]. 3rd International Computer and Instructional Teaching Symposium, Türkiye.
- Arık, R. S., & Türkmen, M. (2009, Mayıs 1-3). Eğitim bilimleri alanında yayımlanan bilimsel dergilerde yer alan makalelerin incelenmesi[Sözlü bildiri]. I. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi, Türkiye.
- Balta, Y., & Türel, Y. K. (2013). Çevrimiçi uzaktan eğitimde kullanılan farklı ölçme değerlendirme yaklaşımlarına ilişkin bir inceleme. *Turkish Studies*, 8(3), 37-45. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4271>
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231- 274.
- Benson, R., & Brack, C. (2010). *Online learning and assessment in higher education: A planning guide* (1th ed.). Chandos Publishing.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (20. Baskı). Pegem Akademi.
- Cabı, E. (2016). Uzaktan Eğitimde E-Değerlendirme Üzerine Öğrenci Algıları. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 94-101
- Carless, D. (2007). Learning-oriented assessment: Conceptual bases and practical implications. *Innovations in Education and Teaching International*, 44(1), 57-66. <http://doi.org/10.1080/14703290601081332>
- Çiğdem, H., & Tan, S. (2014). Students' opinions on administering optional online quizzes in a two-year college Mathematics course. *Journal of Computer and Education Research*, 2(4), 51-73.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks.
- Ćukušić, M., Garača, Ž., & Jadrić, M. (2014). Online self-assessment and students' success in higher education institutions. *Computers & Education*, 72, 100-109.
- Doğan, N., Kıbrıslıoğlu, U. N., Kelecioğlu, H., & Hambleton, R. K. (2020). An overview of e-assessment. *Hacettepe University Journal of Education*, 35, 1-5. <http://doi.org/10.16986/HUJE.2020063669>
- Ersoy, A. F. (2016). Fenomenoloji. Ahmet Saban ve Ali Ersoy (Ed.), *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri* içinde (ss 51-105). Anı Yayıncılık.
- Faber, J. M., Luyten, H., & Visscher, A. J. (2017). The effects of a digital formative assessment tool on mathematics achievement and student motivation: Results of a randomized experiment. *Computers & Education*, 106, 83-96.
- Gögebakan, Y. D., Kıyıcı, G., & Altıntaş, G. (2016). A research into the flipped classroom in terms of the academic achievement, and views of the prospective teachers. *Sakarya University Journal of Education*, 6(3), 186-200. <https://doi.org/10.19126/suje.281368>
- Guba, E. G. (1981). Criteria for assessing the trustworthiness of naturalistic inquiries. *Educational Technology research and development*, 29(2), 75-91.
- Gül, E., & Doğan, Ç. (2011, Eylül 22-24). Online değerlendirme güvenilir midir?, 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium, Türkiye.
- Hillier, M. (2014, November 23-26). *The very idea of e-exams: Student (pre) conceptions*. In Australasian Society for Computers in Learning in Tertiary Education Conference. Sydney.
- Holloway, I., & Wheeler, S. (1996). *Qualitative research for nurses* (15th ed.). Blackwell Science Ltd.
- Horzum, M., Özkaya, M., Demirci, M., & Alpaslan, M. (2013). Türkçe uzaktan eğitim araştırmalarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 79-100.

- Houser, J. (2015). *Nursing research: reading, using, and creating evidence* (3rd ed.). Jones ve Bartlett Learning.
- Hussin, W. N. T. W., Harun, J., & Shukor, N. A. (2019). Online interaction in social learning environment towards critical thinking skill: A framework. *Journal of Technology and Science Education*, 9(1), 4-12.
- Keskin, M., & Kaya, Ö. D. (2020). Covid-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.
- Kılıç Çakmak, E., Çebi, A., Mihçi, P., Günbatır, M. S., & Akçayır, M. (2013). A Content Analysis of Educational Technology Research in 2011. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 106, 74-83.
- King, C., Guyette, R., & Piotrowski, C. (2009). Online exams and cheating: An empirical analysis of business students' views. *The Journal of Educators Online*, 6(1).
- Lee, Y. H., Hsieh, Y. C., & Hsu, C. N. (2011). Adding innovation diffusion theory to the technology acceptance model: Supporting employees' intentions to use e-learning systems. *Educational Technology & Society*, 124-137.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1986). But is it rigorous? Trustworthiness and authenticity in naturalistic evaluation. *New directions for evaluation*, (30), 73-84.
- Morgan C., & O'Reilly M. G. (1999). *Assessing open and distance learners* (1th ed.).Kogan Page.
- Naomi, H. (2015). Student perceptions of their learning and engagement in response to the use of a continuous e-assessment in an undergraduate module. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 40(1), 1-14.
- Paloff, R. M., & Pratt, K. (2009). *Assessing the online learner: Resources and strategies for faculty*(1th ed.). Jossey-Bass – A Wiley Imprint.
- Puspitasari, K. A. (2010). Student assessment. T. Belawati & J. Baggaley(Ed.) içinde, *Policy and practice in Asian distance education*. (pp. 60-65). Sage Publications Inc.
- Saban, A., Özer, H. İ., & Tümer, A. E. (2010). Çevrimiçi ders materyalleri ve çevrimiçi sınav sistemi ile ilgili öğrenci görüşleri. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 5(4), 2238-2244.
- Sarı, H. İ. (2020). Evde kal döneminde uzaktan eğitim: ölçme ve değerlendirmeyi neden karantinaya almamalıyız? *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(1), 121-128.
- Sarı, T., & Nayır, F. (2020). Pandemi dönemi eğitim: Sorunlar ve fırsatlar. *Turkish Studies*, 15(4), 959-975. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44335>
- Schunk, D. (2008). Attributions as motivators of self-regulated learning. In D. H. Schunk & B. J. Zimmerman (Ed.) içinde, *Motivation and self-regulated learning: Theory, research, and applications* (pp.245–266). Lawrence Erlbaum.
- Shuey, S. (2002). Assessing online learning in higher education. *Journal of Instruction Delivery Systems*, 16(2), 13-18.
- Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M., & Zvacek, S. (2012). *Teaching and learning at a distance: foundations of distance education* (5th ed.). Pearson Education.
- Sözbilir, M., Kutu, H., & Yaşar, M. D. (2012). Science education research in Turkey: A content analysis of selected features of papers published. In J. Dillon & D. Jorde (Eds). *The World of Science Education: Handbook of Research in Europe* (pp. 341-374). Sense Publishers.
- Uzunboylu, H., & Aşıksoy, G. (2014). Research in physics education: A study of content analysis. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 136, 425-437.
- Yağcı, M. (2012). Çevrimiçi sınav ortamlarının öğrencilerin akademik başarılarına etkisi. *Education Sciences*, 7(1), 331-339.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma* (10.Baskı).Seçkin Yayınları.
- Zan, N., & Zan, B. U. (2020). Koronavirüs ile acil durumda eğitim: Türkiye'nin farklı bölgelerinden uzaktan eğitim sistemine dahil olan edebiyat fakültesi öğrencilerine genel bakış. *Turkish Studies*, 15(4), 1367-1394. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44365>

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

In the distance education system, it is ensured that the students determine how meaningfully they acquire the information, that is, to what extent they can reach the targeted goals, through online measurement and evaluation activities. Along with the pandemic process, it has been a matter of curiosity how measurement and evaluation activities will be applied in distance education. Before the pandemic process, the distance education system had some limitations, but with the pandemic process, the limitations became more apparent. One of these limitations is measurement and evaluation (Puspitasari, 2010). Many studies have been carried out on the subject area from past to present. A content analysis study related to the studies in the field of measurement and evaluation in distance education has not yet been found in the literature. The aim of this study is to examine the studies on measurement and evaluation activities in distance education in Turkey and to reveal general research trends. It is thought that the content analysis study conducted will be a guide in determining the issues that are expected to be focused on in future research. In this direction, the questions we seek answers to in this research are:

The studies carried out on the measurement and evaluation activities in distance education;

- 1- How is the distribution according to the type of publication?
- 2- How is the distribution according to the year of publication?
- 3- What is the distribution according to the research method?
- 4- What is the distribution according to the study group?
- 5- What is the distribution according to the sample size?
- 6- What is the distribution according to the data collection tool?
- 7- What is the distribution according to the examined theme?
- 8- What is the distribution according to research topics?

2. METHOD

In the study, content analysis technique, which is one of the qualitative research designs, was used as a method. Web of Science and Google Scholar databases were searched to determine the articles to be examined about measurement and evaluation in distance education in the context of Turkey. In addition, the theses published in the YÖK Thesis database, which is within the scope of the research, were also included in the study.

In line with the scope of the study, 1584 studies were reached by using the keywords "online peer evaluation", "e-portfolio", "online exam", "online homework", "online evaluation" and "e-evaluation" in the databases. In order not to overlook any study conducted in line with the scope of the research, the expression "or" was preferred among the words instead of "and" during the literature review. In the study, the purposeful sampling method was preferred and 45 studies were examined.

The publication classification form developed by Sözbilir, Kutu & Yasar (2012) was used to collect the research data. Information about the type of publication, publication year, research method, study group, sample size, data collection tools, examined theme and research topics of the studies to be examined through the form were collected.

In the analysis of the data, the content analysis technique used in qualitative studies was used. In the research, after the theses and articles were examined in detail and analyzed under eight categories, the data were turned into figures and tables. Frequency and percentage analysis were used in the presentation of the data.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

This research aimed to determine the general trends of the researches by classifying the researches based on the subject of measurement and evaluation in distance education in Turkey according to the type of

publication, publication year, research method, working group, sample size, data collection tool, theme examined and research topics.

When the distribution of the researches according to the publication year is examined, it is seen that there is an increasing trend until 2018. We can consider the decline after 2018 as a result of the popularity of distance education reaching a certain saturation.

When the researches are examined according to their methods, it has been revealed that quantitative methods are used the most. It is seen that at least qualitative studies are carried out in measurement and evaluation studies that require in-depth analysis as a subject area. Again, mixed methods using qualitative analyses were less common than quantitative methods.

When the data collection tools in the researches were examined, it was seen that although quantitative methods were more preferred, the interview form was used the most. Studies conducted by mixed method may have an effect on the emergence of this result.

When the sample group preferences of the researchers were examined, it was seen that they carried out studies with undergraduate students at most. As a result of the increased use of distance education at the higher education level, undergraduate students are often preferred in studies related to distance education (Horzum et al., 2013).

The most preferred sample size in the researches is 31-100. In the researchers' preference for a sample range of 31-100, we can relate to the use of the most interview forms as a data collection tool.

Academic achievement has been the most frequently addressed theme in research. There is a problem of reliability in ensuring academic success in distance education and determining academic success, which is seen as the most important limitation of distance education. A lot of work has been done to overcome these challenges.

In the context of assessment and evaluation in distance education, it is seen that the most work is on online exams. It is seen that the assessment and evaluation activities used in face-to-face education environments are also used in online environments to evaluate student success and performance.

As a result, it is thought that the findings to be obtained from this study will contribute to the determination of the general research trends of studies in the context of Turkey related to measurement and evaluation in distance education. In addition, it is thought that the findings obtained from the study will guide the instructors who will implement measurement and evaluation activities in distance education and will guide the studies to be done in these areas.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Bu alıŐmada ‘‘Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi’’ kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan ‘‘Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler’’ başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirilmemiştir.

Çalışma doküman inceleme çalışması olduğu için Etik Kurul İzni alınmasını gerektiren çalışmalar grubunda yer almamaktadır. Bu nedenle Etik Kurul İzni beyan edilmemiştir.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

1. yazarın araştırmaya katkı oranı %70, 2. yazarın araştırmaya katkı oranı %30’dur.

Yazar 1: Araştırmanın belirlenmesi, veri toplanması, veri analizi, raporlaŐtırma.

Yazar 2: DanıŐmanlık, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları.

ÇATIŐMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kiŐi ya da kurum ile finansal ya da kiŐisel yönden bağlantı var ise buna ilişkin ifadeye yer verilmelidir. Araştırmacılar böyle bir durumu açıklamakla yükümlüdür. Araştırmada çıkar atiŐmasının bulunmadığı vurgulanmalıdır.